

פרק ט': מבקרים עסקיים בישראל

פרק ט'

מבקרים עסקיים בישראל

פרק ט'

מבקרים עסקיים בישראל*

9.1 "מבקר עסקי": הגדרה פרקטית ולא משפטית

כאשר מנסים למצוא את ההגדרה של "מבקר עסקי" מוצאים כי חוק הכניסה לישראל,¹ שהוא החוק הרלוונטי, לא כולל בסעיף ההגדרות, במפורש, את המונח "מבקר עסקי" או מונח הדומה לו. חוק עובדים זרים לא מגדיר מהי "עבודה" לצורך דיני הכניסה לישראל, ולכן אף הוא לא מסייע בעניין זה. לכל היותר מאפשר חוק עובדים זרים² להסיק כי מי שמגיע לישראל לצורך עסקי-כלכלי, אך לא למטרת עבודה בישראל, אינו כפוף להוראות הנוגעות לעובדים או למומחים זרים.

פעילותו של אזרח זר בישראל כמבקר עסקי אינה דורשת קבלת היתר העסקה מיחידת הסמך לעובדים זרים, וכניסתו לישראל אינה טעונה בצורך לקבלת אשרת עבודה מסוג ב/1. כאמור, זוהי מסקנה בלבד, אשר אין לה תימוכין ברורים וחד-משמעיים בלשון החוק.

גם הרשויות הרלוונטיות בישראל, בעיקר אגף מגזר עסקי במינהל עובדים זרים ברשות האוכלוסין וההגירה ומינהל ביקורת הגבולות,³ אינן מכירות באופן

* פרק זה נכתב על ידי עו"ד יצחק לניאדו.

1 חוק הכניסה לישראל, התשי"ב–1952 (להלן: "חוק הכניסה לישראל").

2 חוק עובדים זרים, התשנ"א–1991 (להלן: "חוק עובדים זרים").

3 להלן: "רשות האוכלוסין" או "יחידת ההיתרים" בהתאמה.

רשמי במונח "מבקר עסקי". אמנם, משנת 2016 קיים נוהל המסדיר מתן אשרות עבודה ורשיונות ישיבה למבקרים עסקיים מסין,⁴ אולם הנוהל מתייחס רק למבקרים עסקיים בעלי אזרחות סינית, והוא אחד המקורות בנוהלי רשות האוכלוסין העוסקים במושג 'מבקר עסקי'. אף שנוהל זה מביא דוגמאות ל"צורך עסקי", מהן אפשר להשליך על הגדרת המונח "מבקר עסקי", הרי שמחמת העובדה כי אין מדובר ברשימה סגורה, וכי הנוהל עצמו מציין סעיף סל להגדרות אלה, עדיין ניכר כי הרשויות הרלוונטיות בוחנות אם האזרח הזר שווה בישראל לצורכי עבודה, או שמא לצורך אחר המותאם לאשרה אשר ברשותו,⁵ וכי אין בהגדרה זו משום תקדים מחייב ביחס לאזרחי מדינות אחרות.

על רקע החסר החקיקתי בהתייחסות ספציפית למבקרים עסקיים, המונח "מבקר עסקי", המתייחס לקבוצה גדולה של אנשים, הוא יציר הפרקטיקה. מונח זה מספק דוגמה נוספת לאופן שבו המציאות הכלכלית, מקדימה בהרבה את ההתפתחות האיטית של הנורמות המשפטיות הרלוונטיות, ומאלצת את הרשויות להתמודד בפועל עם שאלות אשר טרם הוסדרו בישראל בחקיקה.

השימוש במונח "מבקר עסקי" התגבר מאוד עקב המציאות העסקית-כלכלית בעולם של שווקים גלובליים וחלוקת עבודה גלובלית. המונח מתפתח גם לאור מגמת השתלבותה של הכלכלה הישראלית במציאות העסקית-כלכלית הגלובלית אשר לעיתים קרובות, מצריכה הזמנת או הגעת אזרחים זרים לישראל למטרות עסקיות. חשיבות סוגיית המבקרים העסקיים גדלה משמעותית בעשור האחרון, בין היתר בשל הגלובליזציה, פעילות חברות רב-לאומיות, התרחבות תעשיית ההיי-טק והצורך בניידות בינלאומית של עובדים ובעלי תפקידים.

⁴ נוהל רשות האוכלוסין וההגירה 5.3.0009 "נוהל הטיפול בבקשות למתן אשרת כניסה ורשיון ישיבה למבקר עסקי מסין" (21.12.2016).

⁵ ראה לדוגמה ע"מ 3919/14 ברנט נ' רשות האוכלוסין וההגירה (18.6.2015), שם דחה בית המשפט העליון, בשבתו כבית משפט לערעורים בעניינים מינהליים, את הערעור על ההחלטה בעניינו של אזרח בריטי המשתייך לזרם היהודים המשיחיים אשר חילק עלונים במסגרת עמותה שבה פעל.

לדעת המחברים, במקביל לצמיחה המואצת תגדל מורכבות המקרים שבהם יבקשו אזרחים זרים להיכנס לישראל כמבקרים עסקיים, בין ממדינות אשר אזרחיהן עדיין נדרשים לקבל אשרה, כתנאי מקדים לכניסתם לישראל ובין ממדינות אשר אזרחיהן יכולים לקבל את האשרה לאחר נחיתתם בישראל.

להיעדר הגדרה משפטית, מוסכמת, למונח "מבקר עסקי", כמו גם להיעדר אשרה נפרדת למבקר עסקי, יש שלל השלכות מעשיות חשובות. השלכות אלה נוגעות, בין היתר, למעמדם של המבקרים העסקיים בישראל; לקושי להבחין בינם לבין מומחים זרים הרשאים לעבוד באופן חוקי בישראל, וכפועל יוצא לחשיפתם, ולחשיפת המזמינים אותם, לסנקציות פליליות שונות; לסוג האשרה שבה על המבקר העסקי להצטייד כדי להיכנס למדינה; ולהיעדר מודעות מספקת מצד הרשויות לצרכים המיוחדים של אוכלוסיית המבקרים הזרים, כמו להכרח בזמני תגובה קצרים. עמדת המחברים היא כי יהיה זה נכון לקבוע הגדרה, או לפחות לפרסם פרשנות מוסכמת, למונח "מבקר עסקי".

9.2 "מבקר עסקי" – התפישה המקובלת

על פי התפישה המקובלת, המבקר העסקי הוא אזרח זר המגיע לישראל לתקופה קצרה – בדרך כלל לא יותר מכמה ימים או שבועות – למטרה עסקית ממוקדת שאין עימה ביצוע של עבודה יצרנית.⁶

מטרה עסקית של "מבקר עסקי" עשויה לכלול, בין השאר, קיום פגישות והתייעצויות עסקיות, השתתפות בשיבות הנהלה, ניהול משא ומתן, חתימה על חוזים, השתתפות (שלא כמרצה בתשלום) בכנסים, בתערוכות, בסמינרים וכיוצא בזה. לשון אחר, המבקר העסקי אינו עובד או מומחה זר, אך הוא גם אינו תייר רגיל אשר העניין שלו בישראל נובע ממניעים תרבותיים, היסטוריים, דתיים וכדומה.

⁶ תקנה 5(ב) לתקנות הכניסה לישראל, התשל"ד-1974 (להלן: "תקנות הכניסה לישראל").

בדומה להעסקת מומחה זר בישראל, גם המניע להגעת מבקר עסקי לישראל הוא כלכלי מובהק, אם כי במבט כללי ישנם מספר מאפיינים המייחדים את המבקר העסקי מהמומחה הזר. מאפיינים אלו יוצרים את הקריטריונים המשמשים בפרקטיקה להבחנה בין מבקר עסקי לבין מומחה זר. קריטריונים אלה הם:

✖ מטרת הביקור בישראל ואופיו;

✖ משך השהייה בישראל;

✖ אופי השהייה בישראל;

✖ מהות הזיקה העסקית.

מבין הקריטריונים הללו, רק לקריטריון הראשון יש אופי נחרץ אשר לקביעת סוג האשרה הנדרשת. שלושת הקריטריונים האחרים משמשים אינדיקציה אפשרית, כלומר יש להם רק מעמד מסייע בקביעה אם האזרח הזר המסוים הוא מבקר עסקי או עובד מומחה זר.

ב-1 בדצמבר 2016 נכנס לתוקפו הסכם עליו חתמו מדינות ישראל וסין, ולפיו כל אזרח סיני המחזיק בדרכון רגיל רשאי לבקש אשרת מבקר מסוג ב/2 עם כניסות מרובות לישראל לתקופה של עד עשר שנים; במסגרת אשרה זו יכול המבקר העסקי הסיני לשהות במשך עשר שנים עד תשעים ימים רצופים בישראל בכל ביקור ולא יותר מ-180 יום בכל שנה, החל בכניסתו לשטחי מדינת ישראל. יודגש כי מדובר באשרת מבקר אשר אינה מאפשרת ביצוע עבודה יצרנית בישראל (הדורשת כאמור אשרת עבודה מסוג ב/1).

9.2.1 מטרת הביקור בישראל ואופיו

הקריטריון העיקרי – וכאמור, הנחרץ – המבדיל בין מבקר עסקי למומחה זר הוא **מטרת הביקור בישראל ואופיו**. שלא כמומחה הזר, המבקר העסקי אינו מבצע בארץ פעילות יצרנית תמורת שכר. פעילות אופיינית של מבקר עסקי כוללת פגישות עסקיות, גם אם הן מטעם מעביד זר; השתתפות בתערוכות, ובלבד שאין בהשתתפות רכיב של מכירה או של קידום מכירות; השתתפות בסמינרים ובכנסים, השתתפות בהשתלמות מקצועית (ושלא כמרצה או מדריך); השתתפות בישיבות דירקטוריון, וכיוצא באלה.

השוואה רלוונטית הנוגעת לקריטריון זה, היא לקטגוריית האשרה האמריקנית מסוג B-1 המיועדת לאנשי עסקים המבקשים להגיע לביקור קצר בארה"ב (ובפועל מונפקת לעתים קרובות במסגרת אשרת B1 / B2 משולבת). רשויות ההגירה האמריקניות מגדירות "ביקור עסקי" כביקור זמני המקדם את האינטרסים המסחריים של מעסיקו הזר של המבקר (או את האינטרסים המסחריים של המבקר עצמו) ושאינו כולל עבודה בארה"ב. תנאי זה קרוב לקריטריון הישראלי המיושם בפועל, אך לא בא לידי ביטוי בחקיקה של מטרת הביקור בישראל ואופיו. פעילויות נוספות הנחשבות בארה"ב כאופייניות למבקר עסקי כוללות, התייעצות עם שותפים עסקיים; השתתפות בסמינרים ובכנסים; עריכת מחקר עצמאי; וכן השתתפות בישיבות דירקטוריון כחבר דירקטוריון של חברה אמריקנית.

תנאי נוסף של רשויות ההגירה בארה"ב הוא הדרישה שעל מבקר עסקי בארה"ב להראות את הקשר בין הביקור לבין עיסוקיו או עבודתו מחוץ לארה"ב.

הדין הישראלי אינו כולל דרישה מפורשת מקבילה כתנאי לכניסה לישראל כמבקר, אף שבפועל נתונים אלה עשויים להילקח בחשבון במסגרת בחינת מטרת הכניסה לישראל.

בפועל מקובל כי "פעילות יצרנית" גוררת צורך בקבלת אשרת עבודה, להבדיל מביקור עסקי. נוסף על הפקת מוצרים מוחשיים, דורשת "הפעילות היצרנית" גם אספקת שירותים בישראל, השתתפות בפעילות מחקר ופיתוח (מו"פ) וכל פעילות אחרת שמשמעותה יצירת ערך כלכלי בישראל, לרבות

התקנה בישראל של ציוד שנרכש בחברה מחוץ לישראל, אספקת שירות לציוד כזה וכן הכשרת עובדים ישראלים למשימות אלה בידי אזרח זר.

כפי שאפשר לראות בבירור, המניעים להגעת המבקר העסקי לישראל הם עסקיים-כלכליים, ובמובן זה המבקר העסקי שונה מתייר זר ודומה יותר למומחה זר. מכאן שהקושי העיקרי אינו נוגע ליכולת להבחין בין תייר לבין מבקר עסקי, אלא להבחנה שבין מבקר עסקי לבין מומחה זר אשר רשאי לעבוד בישראל רק אם בדרכונו אשרה מתאימה.

הקושי מתעורר בעיקר באותם מקרים שבהם ההבחנה בין פעילות יצרנית הנעשית בישראל לבין פעילות בעלת אופי עסקי שאינה יצרנית – קרי, בין "עבודה" בישראל לבין פעילות שאינה "עבודה" – אינה כה ברורה להבחנה, כפי שיודגם בדוגמאות הבאות.

Middle East Serenity היא קרן אירופאית העוסקת בקידום ההבנה בין עמי המזרח התיכון ומחזיקה שלוחה בתל-אביב. הקרן מעוניינת לבדוק את התנהלותה הכספית של השלוחה בישראל בשנתיים האחרונות. לביצוע הביקורת שלחה הקרן לארץ את מרגרטה ברטשניידר, רואת חשבון אזרחית דנמרק. ברטשניידר שהתה בישראל שבוע, קיימה פגישות עם אנשי השלוחה הישראלית ועם רואי החשבון החיצוניים שלה. בתום הביקור בישראל חזרה ברטשניידר לדנמרק, שם עסקה כשבועיים בניתוח הממצאים ובכתיבת דו"ח הביקורת.

דוגמה

שהייתה של ברטשניידר בישראל נמצאת בתחום קשה להבחנה שבין ביקור עסקי לעבודה בישראל.

דיון

קים ז'ואנג, אזרח דרום קוריאני, עובד בתפקיד מהנדס תוכנה בשלוחה הקוריאנית של ענקית התוכנה הבין-לאומית Magnitude Software Inc. ז'ואנג צפוי להגיע לישראל למשך שבועיים, לשאת סדרת הרצאות בפני מהנדסי תוכנה מהשלוחה הישראלית של החברה, כחלק מהשתלמות בת חודשיים שחברת

דוגמה

Magnitude עורכת בישראל.

דיון

לו זמן השהייה בישראל היה מאפיין נחרץ או מכריע לצורך הקביעה אם אדם מסוים הוא מבקר עסקי – וכפי שניווכח בהמשך, אין זה המצב – ייתכן שז'ואנג היה נחשב מבקר עסקי. אך כאמור, המאפיין העיקרי והמכריע המבחין בין מבקר עסקי למומחה זר הוא מטרת הביקור בישראל ואופיו, ומאחר שז'ואנג צפוי לבצע בישראל בעיקר עבודת הדרכה, הוא אמור להיחשב, על פי החקיקה הנוכחית, מומחה זר אשר העסקתו מחייבת היתר העסקה ואשרת עבודה. מובן כי לקים עומדת האפשרות לקבל אשרת עבודה לתקופה של עד 90 יום.

דוגמה

כרמלה פואנטס אזרחית קוסטה ריקה, היא כימאית אורגנית העובדת בחברת (DS) Desalination Solutions, חברה בין-לאומית המתמחה בתכנון, בהקמה ובהפעלה של מתקנים להתפלת מי ים ולהשבת מי קולחין בהקמתם ובהפעלתם. פואנטס בעלת ידע ייחודי בתחום השבת מי קולחין המזוהמים במתכות כבדות. עקב כך מעוניינת DS לשלוח אותה למרכז הפיתוח שלה בישראל למשך חודש, במהלכו תעביר מניסיונה לעמיתיה הישראלים ותשתתף בפעילות המחקר והפיתוח המתנהלת בישראל.

דיון

לפי החקיקה הנוכחית, הן העברת הידע לשלוחה הישראלית והן ההשתתפות בפעילות המחקרית בישראל הן עבודה. זאת אף כי פואנטס צפויה לשהות בישראל תקופה קצרה יחסית. לפיכך, תידרש פואנטס לקבל היתר העסקה בישראל ולאשרת עבודה מסוג ב/1, בהיותה מומחית זרה ולא מבקרת עסקית. ברור כי היתר זה יכול להיות במסלול המהיר של אשרת עבודה לתקופה של עד 90 יום (אשרה אשר תנאיה יפורטו בהמשך פרק זה).

9.2.2 משך השהייה בישראל

מבחינת הרשויות בישראל למשך שהייתו של האזרח בארץ יש ערך של אינדיקציה שלילית בלבד אשר לסיווג האזרח הזר כ"מבקר עסקי" או כ"מומחה זר".

המבקר העסקי האופייני מגיע לישראל לתקופה הנעה בין ימים אחדים לשבועות מספר. שהייה קצרה בישראל כשלעצמה אינה מעידה על היותו של האזרח הזר מבקר עסקי ולא מומחה זר, היות שגם מומחה זר עשוי לשהות בארץ ימים או שבועות בודדים בלבד, כפי שנוכחנו לדעת מהדוגמאות לעיל.

לעומת זאת, שהייה ארוכה בישראל מקימה מבחינת הרשויות מעין חזקה אשר ניתנת לסתירה, ולפיה האזרח הזר שוהה בישראל לצורכי עבודה. לחזקה זו יש מידה של היגיון, לאור ניסיון החיים והשכל הישר. לרוב, ביקור למטרות עסקיות גרידא אינו מצריך שהייה ממושכת בישראל, ואילו במרבית המקרים שהייה אופיינית למטרת עבודה היא ארוכה יותר משהייה אופיינית למטרת ביקור עסקי. כאמור, לכלל זה קיימים חריגים לא מועטים ולהלן דוגמאות:

דוגמה

ז'אן-לוק לקרואה מהנדס אלקטרוניקה צרפתי, הגיע לישראל כשבוע לפני פתיחת תערוכת הצידוד החקלאי "טכנו-אגרו 2026" אשר התקיימה בתל-אביב. לקרואה הגיע לישראל בהזמנת חברת כ.ק. כנסים וקונגרסים בע"מ אשר מפיקה את התערוכה. הגעתו של ז'אן-לוק נעשתה לשם פיקוח על התקנת ציוד אודיו ווידאו משוכלל וייחודי שהחברה רכשה לאחרונה ושבתערוכה זו, לראשונה, היא תשתמש בציוד זה.

אף על פי שעבודתו של לקרואה צפויה להימשך כשבוע בלבד, מנהלת משאבי האנוש בחברה דאגה מבעוד מועד להנפקת היתר העסקה ואשרת ב/1 ללקרואה, משום שהיא חשבה כי לקרואה אינו יכול להיחשב מבקר עסקי, אלא מומחה זר.

דיון

כפי שנראה בהמשך, מנהלת משאבי האנוש צדקה במקרה זה, ולקרואה הוא אכן מומחה זר. זאת אף כי שהייתו בישראל קצרה

מאוד. זאת משום שהמטרה העיקרית של ביקורו היא ביצוע עבודה בעלת אופי יצרני-פרודוקטיבי בישראל.

דוגמה

דמיאן אשקרופט הוא בעל חברה גדולה לשיווק מיכון וציוד חקלאי בטקסס. אשקרופט הגיע לישראל באשרת מבקר מסוג ב/2 לשם השתתפות בתערוכת "טכנו-אגרו 2026". אשקרופט, שזה לו ביקורו הראשון בישראל, התרשם מאוד במהלך ימי התערוכה מהטכנולוגיה הישראלית ומיכולתן של כמה חברות ישראליות לייצור ציוד חקלאי, והוא מעוניין לנצל את שפע ההזדמנויות העסקיות המפתיעות שנקרו בדרכו.

לשם כך החליט אשקרופט לשהות בישראל זמן רב יותר מהמתוכנן, ובסופו של דבר נותר בישראל כחודש, במקום התקופה המתוכננת שעמדה על עשרה ימים בלבד.

במהלך החודש קיים אשקרופט עשרות פגישות, והגיע לסיכומים עקרוניים עם כמה חברות ישראליות לציוד חקלאי. לאחר חזרתו לארה"ב, שלח אשקרופט את נציגיו – סמנכ"ל השיווק ועורך דין אמריקני – "לסגור" את פרטי העסקאות.

דיון

אין ספק כי אשקרופט שהה בישראל כמבקר עסקי, אף על פי ששהייתו בארץ הייתה ממושכת מזו של המהנדס הצרפתי מהדוגמה הקודמת, משום שלא ביצע במהלך שהייתו בישראל כל עבודה יצרנית, אלא קיים בה פגישות עסקיות בלבד. גם נציגיו של אשקרופט שהו בישראל כמבקרים עסקיים – אף על פי שביקורם בארץ התבצע כחלק מעבודתם, גם הם לא ביצעו עבודה יצרנית בישראל.

החזקה אשר לפיה אזרח זר השוהה בישראל תקופה ממושכת נמצא בה לצורכי עבודה ניתנת לסתירה. בפועל הדבר קשה מאוד. זאת מחמת היעדר הסדר חוקי-כולל למבקרים עסקיים, אי-הבהירות האופפת את המושג וחוסר מודעות מספקת של הרשויות לצורכי אוכלוסייה זו.

המבקר העסקי נכנס לישראל, בדרך כלל, באשרת ביקור מסוג ב/2. תוקף האשרה ותקופת השהייה המותרת בישראל אינם זהים: תוקף אשרת הכניסה עשוי להיות עד שלושה חודשים, ואילו משך השהייה בפועל נקבע בהתאם לתנאי הרישיון שניתן בכניסה לישראל. אשרה זו אינה מאפשרת עבודה בישראל.

אם המבקר העסקי שוהה בישראל פרק זמן קצר, ואינו מקיים בה פעילות בעלת סממני עבודה יצרנית, הרי שכעיקרון מבחינת הרשויות לא קיים הבדל בינו ובין אזרח זר הנכנס לישראל למטרות תיירות.

בחלק ניכר מן המקרים רואות הרשויות בבקשה להארכת האשרה מעבר לפרק הזמן שנקבע בה מראש, ראיה לכך שהאזרח הזר עובד בישראל. כפי שנראה, על בקשה כזאת להיות מנומקת היטב. אם הנימוקים אינם מניחים את דעת הרשויות, יש לפעול לקבלת היתר העסקה ואשרת עבודה עבור האזרח הזר – או לחלופין לסיים את ביקורו בישראל ושהייתו טרם פקיעת תוקף האשרה המוטבעת בדרכונו. בפועל, הסיכוי שהרשויות בישראל ישתכנעו כי אזרח זר המבקש להגיע לארץ לתקופה העולה על חצי שנה הוא מבקר עסקי, להבדיל ממומחה זר, הוא קטן מאוד.

במדינות מסוימות, מבחן משך השהייה הוא המכריע לעניין סיווג אזרח זר כ"מבקר עסקי" או כ"מומחה זר". כלומר אזרח זר המגיע לאותן מדינות למשך פרק זמן מסוים, למשל חודשיים, עשוי להיחשב כמבקר עסקי גם אם הוא מבצע במהלך שהייתו פעולות שאפשר לפרשן כ"עבודה", כאשר כל מקרה נבחן לגופו. כך למשל, מבקר עסקי המגיע לאיטליה לתקופה של עד תשעים יום במצטבר (מסך של 180 יום) יהיה רשאי לבצע פעולות מסוימות שעשויות להיחשב כעבודה (למשל פגישות עסקיות, מו"מ מסחרי, לימוד ובדיקה של הפעלת מכונות) במסגרת הביקור העסקי, מבלי להידרש בהכרח לאשרת עבודה.

יתרונה של גישה זו נעוץ בכך שהיא מונעת רבות מן הסוגיות הקיימות, הגובלות לעיתים באבסורד, בהבחנה בין מבקר עסקי לבין מומחה זר. כך לדוגמה, תקליטן (D.J.) זר המגיע לישראל לסיבוב הופעות של שבוע ייחשב מומחה או עובד זר, בעוד מומחה הייטק זר אשר מגיע לישראל להשתלמות בת שלושה חודשים, ייחשב מבקר עסקי.

חשיבות הסוגיה של הסיווג בין עבודה לבין ביקור עסקי קטנה באופן משמעותי מאז נכנסה לתוקף האפשרות לקבל בתוך ימים ספורים ובעלות סבירה, אשרת עבודה לתקופה של עד 90 יום, כפי שיפורט בהמשך פרק זה.

9.2.3 אופי השהייה בישראל

אופי השהייה בישראל הוא קריטריון אפשרי נוסף להחלטה בשאלה אם האזרח הזר הוא מבקר עסקי, או שמא מומחה שהגיע לישראל לשם ביצוע עבודה. בדרך כלל, שהייתו של מבקר עסקי בישראל נושאת אופי ארעי יותר משהייתו של מומחה זר במדינה. נתון זה נגזר ממשך שהייתו של המבקר העסקי בישראל אשר, במרבית המקרים, הוא קצר יותר מביקורו של המומחה הזר, וכן ממאפייני פעילותו של המבקר העסקי, שהיא גמישה יותר מפעילותו של המומחה הזר האופייני בישראל.

בארה"ב קיים קריטריון דומה ביחס למבקר עסקי הנכנס למדינה באשרת B1/B2. על המבקר לשכנע את רשויות ההגירה של ארה"ב כי בכוונתו לשוב בתום הביקור (המוגבל בזמן לאור תנאי האשרה) למדינת מגוריו או למקום מגוריו הקבוע מחוץ לארה"ב.

אופייה הארעי של השהייה בישראל עשוי להתבטא בכמה אופנים. בתת־פרק זה נציג את המאפיינים הבולטים ביותר, להוכחת האופי הארעי של השהייה. אלו כמובן אינם יוצרים רשימה סגורה.

המבקר העסקי נוטה להגיע לישראל ללא משפחתו. מבקר עסקי אופייני מגיע, בדרך כלל, לישראל עם כמות ציוד מועטה יחסית לזו שמביא איתו מומחה זר. בדרך כלל למבקר העסקי לא יהיו מגורי קבע בישראל, והוא ינהג ברכב שכור.

לשון אחר, ככלל לא מתקיימים במבקר העסקי סממנים של העתקת מרכז החיים לישראל. עם זאת, כאמור, קריטריון זה אינו אלא כלל מסייע – 'כלל אצבע' - אשר בכוחו להבהיר מצבים שבהם הרשויות עשויות לראות את האזרח הזר כמי שהגיע לישראל למטרת עבודה, ולא למטרת ביקור.

דוגמה

וים דה-זווירק אזרח הולנדי, הוא מהנדס תעשייה וניהול המועסק בחברת ציוד התקשורת הבין-לאומית Telelectronics. דה-זווירק עוסק ביעול תהליכי ייצור במפעלי החברה בהולנד ובישראל, כאשר הוא שוהה לסירוגין בשתי המדינות – שלושה שבועות בחודש בהולנד, ושבוע אחד בישראל. מרכז חייו של דה-זווירק מצוי בהולנד, שם חיים אשתו ושני ילדיו הקטינים, ושם נמצאים מקום מגוריו הקבוע, רכושו, חבריו וסניף הבנק שבו הוא מקבל את משכורתו.

דיון

לשהייתו של דה-זווירק בישראל סממנים ברורים של ארעיות. הוא מגיע לארץ בגפו, עם כמות מעטה של ציוד, ישן בחדר מלון ששוכרת עבורו החברה, ונוסע ברכב שכור. עם זאת, ברור כי דה-זווירק שוהה בישראל למטרת עבודה וכי סממני הארעיות של שהייתו בישראל אינם משפיעים על מהות פעילותו בארץ כמומחה זר. מכאן שעל דה-זווירק להצטייד באשרת עבודה מתאימה ובהיתר העסקה, וכל זאת טרם כניסתו לישראל.

9.2.4 מהות הזיקה העסקית

במקרים מסוימים יכולה מהות הזיקה העסקית בין המומחה לבין הגורמים העסקיים בישראל שעמם הוא נפגש, לשמש קריטריון מסייע לקביעה אם מדובר בביקור עסקי או במומחה זר.

הבעייתיות בקריטריון זה רבה. במקרים מסוימים אפשר להפעיל את ההיגיון, במידה שווה, לשני הכיוונים. כך למשל אפשר לטעון כי אזרח זר אשר מועסק בחו"ל בחברה זרה הקשורה לחברה הישראלית, מבצע את ביקורו כחלק מעבודתו – ולכן ייחשב למומחה זר אשר הגיע לישראל למטרת עבודה.

באותה מידה של היגיון אפשר לטעון כי עובדת היותו מועסק על ידי חברה זרה רק מחזקת את הטענה כי ביקורו נועד לצורכי התייעצות, הדרכה ודיווח, או ביקורת, ולכן עליו להיחשב מבקר עסקי. על כן קריטריון זה כשלעצמו לא יכול

לקבוע אם מדובר במבקר עסקי או במומחה זר אשר נדרש להנפקת אשרה מתאימה בדרכונו.

9.2.5 מקום תשלום השכר

מבחן נוסף המשמש את הרשויות להבחנה בין מבקר עסקי לבין מומחה זר הוא מקום תשלום השכר. תשלום שכר האזרח הזר בישראל יוצר, מבחינת הרשויות, מעין חזקה אשר לפיה האיש שוהה בארץ למטרות עבודה.

במקרים שבהם האזרח הזר מבצע בישראל פעילות בעלת מאפיינים ברורים של עבודה, אך מקבל את שכרו בחו"ל, מקום תשלום השכר אינו רלוונטי, ואי-אפשר לקבוע כי מדובר במבקר עסקי רק מפני שהשכר מתקבל מחוץ לישראל.

ככלל, מבחינת רשויות ההגירה של ארה"ב, מבקר עסקי אינו רשאי לקבל שכר או תגמול ממקור אמריקאי עבור שירותים הניתנים במהלך שהייתו בארה"ב, בכפוף לחריגים הקבועים בדיון. עם זאת, רשאי המבקר העסקי לקבל החזרי הוצאות שנעשות במהלך הביקור. בישראל, כאמור, לא קיים כלל דומה, והדברים נתונים במידה רבה לשיקול דעתן של הרשויות.

דוגמה

יצרנית המים המינרלים הישראלית "מים חיים" מעוניינת לרכוש את המתחרה העיקרית שלה, חברת "טל השמים". אמנם "מים חיים" ביצעה בדיקת נאותות בחברת "טל השמים", אך לפני קבלת החלטה סופית באשר לעסקה החליטה מועצת המנהלים להתייעץ בעניין עם ג'פרי קרוקנברג, אנליסט אמריקני המתמחה בהערכת שווי חברות בענף המים.

קרוקנברג הגיע לישראל למשך כשבועיים, לסדרת פגישות ייעוץ מקצועיות עם מועצת המנהלים של "מים חיים", בתמורה לשכר ייעוץ של כ-48,000 דולר.

דיון

קרוקנברג נחשב כמומחה זר, ונדרש לקבלת אשרת עבודה. זאת

בשל ביצוע עבודת הייעוץ בישראל ולא דווקא בשל קבלת השכר בישראל.

דוגמה

מועצת המנהלים של "מים חיים" החליטה לוותר על ההתקשרות עם ג'פרי קרוקנברג, ולשכור לאותה מטרה את שירותיה של חברת הייעוץ הניוירקית "Gairman & Co", תמורת שכר ייעוץ של 65,000 דולר. חברת הייעוץ שלחה לישראל את ג'ניס קופלנד אנליסטית בכירה, לפגישות עם מועצת המנהלים של "מים חיים". שכרה של קופלנד שולם על ידי מעסיקתה – חברת "Gairman & Co" – בארה"ב ולא על ידי החברה הישראלית.

דיון

ברור כי ההבחנה בין האנליסט קרוקנברג מהדוגמה הקודמת לבין האנליסטית מהדוגמה הנוכחית, על בסיס העובדה שקופלנד מקבלת את שכרה בארה"ב, אינה הגיונית. קופלנד נחשבת למומחית זרה ותידרש לאשרת עבודה זו אף כי שכרה משולם בחו"ל, כשם שקרוקנברג, מהדוגמה הקודמת, נחשב מומחה זר.

דוגמה

חלק מבעלי המניות של "מים חיים" הם גופים מוסדיים אמריקניים, המעוניינים שנציגם בדירקטוריון ישתתף בישיבות הרלוונטיות לנושא רכישת "טל השמים". הנציג, אייברי אדאמס, מגיע לישראל לצורך השתתפות בישיבות הדירקטוריון והתייעצויות עסקיות בלבד, לכן הוא נחשב "מבקר עסקי" לפי כל אמת מידה מקובלת.

עם זאת, "מים חיים" משלמת לאדאמס בישראל, כמו לכל חבר אחר במועצת המנהלים שלה, החזר הוצאות בסך 1,000 דולר עבור כל ישיבת דירקטוריון שבה הוא משתתף.

דיון

אדאמס הוא מבקר עסקי, וקביעה שלפיה אדאמס הוא מומחה זר

רק כי הוא מקבל החזר הוצאות בישראל תיצור אבסורד ברור.

המצבים המתוארים בדוגמאות שהובאו עד כה ממחישים את הבעייתיות הנובעת מהיעדר הגדרה ברורה ומחייבת ל"מבקר עסקי", ומהיעדר נהלים ברורים לטיפול במבקרים עסקיים בישראל.

כפי שנוכחנו, הקריטריונים להגדרת "מומחה זר" ידועים וברורים – גם אם יש מקרים שמידת התקיימותם יכולה להיות שנויה במחלוקת. לעומת זאת הקריטריונים המשמשים להבחנה בין מבקר עסקי לבין מומחה זר אינם ברורים, ויישומם יוצר קשיים משמעותיים פעמים רבות.

לרשות האוכלוסין אין משנה סדורה בסוגיית המבקרים העסקיים. זהו המצב בקרב קובעי המדיניות בתחום העובדים או המומחים הזרים. באופן טבעי, זהו המצב גם בקרב הזרועות השונות של רשות האוכלוסין אשר אחראית על התחום.

לדעת המחברים הפתרון הרצוי טמון בקביעת מדיניות ברורה על ידי רשות האוכלוסין ופרסומה, וזאת על מנת שגורמים עסקיים ישראלים אשר מעוניינים לכבד את החוק יוכלו לדעת מראש ובאופן ברור יותר את עמדת הרשויות ולכלכל את מעשיהם בהתאם.

9.3 איזו אשרה כדאי לבקש עבור מבקר עסקי?

הן מומחה זר העובד בישראל ללא היתר העסקה ואשרת עבודה, והן מי שמעסיק מומחה זר בישראל שלא כחוק, עלולים לספוג עיצומים כבדים. המומחה הזר צפוי למעצר, להשמתו במשמורת ואף לגירושו מישראל על חשבון מעסיקו. לפי חוק, מומחה זר שגורש מישראל לא יוכל לשוב אליה משך שנים רבות (ובמקרים קיצוניים לתקופה של עד 10 שנים) – בהתאם למשך עבודתו הלא חוקית בישראל, והוא עשוי למצוא עצמו מסורב כניסה אף למדינות נוספות, בשל עבירות על חוקי הכניסה לישראל. זאת בשל העובדה כי לישראל הסכמים לחילופי מידע בתחום זה עם מדינות רבות.

המעסיק עצמו צפוי לקנסות כבדים ואף, במקרים מסוימים, לעונשי מאסר. נזקים נוספים למעסיק צפויים לכלול, קודם כול, את היותו ברשימה השחורה של הרשויות וכן נזק תדמיתי בקרב הציבור הרחב והקהילה העסקית, וריבוי הליכים משפטיים. המעסיק אף צפוי להיחשף לתביעה מצד המומחה הזר, שהקריירה שלו ספגה מהלומה, זאת מפאת היותו מסורב כניסה למדינות נוספות בשל רשלנות המעסיק.

דוגמה

חברת Prodigy Semiconductors היא חברה בין-לאומית לייצור מוליכים למחצה, שמרכזי הפיתוח והייצור שלה ממוקמים בארה"ב, בישראל, בקולומביה, בהודו ובדנמרק. חואן פררו אסקובאר, אזור קולומביה, הוא מהנדס תהליך במחלקת הפוטוליטוגרפיה במרכז הפיתוח של החברה בקולומביה. החברה החליטה לשלוח את אסקובאר למרכז הפיתוח בישראל למשך חודש, כדי להדריך את עמיתו הישראליים במסגרת השתלמות מקצועית.

לקראת נסיעתו לישראל דאגה החברה לכך שבדרכו של אסקובאר תוטבע אשרת כניסה וישיבה בישראל מסוג ב/2. זאת בהנחה שההדרכה שאותה צפוי אסקובאר לבצע אינה נחשבת כעבודה בישראל. זמן קצר לאחר הגעתו לישראל נעצר אסקובאר בידי פקחי רשות האוכלוסין שעה שהלך ברחוב. בירור קצר העלה כי אסקובאר עובד בישראל, ולאחר כמה ימים שבהם הוחזק במשמורת, גורש אסקובאר מישראל והשתלמות המקצועית הופסקה.

בעקבות גירושו גילה אסקובאר כי לא זו בלבד שהוא לא יוכל לחזור לישראל בעתיד, אלא שגם ארה"ב והודו מקשות על כניסתו לתחומן בטענה שביצע עבירה על חוקי הגירה. ככלל, בנסיבות מסוימות, מידע בדבר הפרות דיני הגירה וגירוש עשוי להשפיע גם על הליכי כניסה למדינות אחרות, בהתאם לדיניהן ולמערכות שיתוף המידע הרלוונטיות.

מאחר ששלושת מרכזי הפיתוח החשובים ביותר של החברה מצויים בישראל, בארה"ב ובהודו, אפשרויות הקידום של אסקובאר הצטמצמו מאוד, והקריירה המזהירה שצפו לו בחברה לא תוכל להתממש.

יתר על כן, חלק ניכר מחברות המוליכים למחצה בעולם – שהן החברות הרלוונטיות לקריירה של אסקובאר – ממוקמות באותן מדינות, ולכן הנזק לאסקובאר חמור שבעתיים. בעצת פרקליטו החליט אסקובאר לתבוע את Prodigy Semiconductors על הנזקים שנגרמו לו עקב רשלנות החברה בבחירת האשרה המתאימה לשליחותו בישראל.

דיון

לצד הסנקציות והנזקים העשויים להיגרם לאזרח הזר ולגורם הישראלי המזמין אותו או מעסיקו, קיים השיקול הפרקטי של מורכבות, עלויות ומשך ההליכים לקבלת היתר העסקה ואשרת עבודה הדרושים להעסקת מומחה זר בישראל, לעומת הפשטות היחסית של ההליכים לקבלת אשרה מסוג ב/2 הדרושה למבקר עסקי.

מכאן, שהן לאזרח הזר המגיע לישראל כ"מבקר עסקי" והן לגורם הישראלי הרלוונטי (המזמין) יש עניין ברור לדעת מה יהיה מעמדו של האזרח הזר מבחינת הרשויות בישראל – אם הוא ייחשב גם על ידן כמבקר עסקי, או שמא הן ייראו בו מומחה זר.

המציאות המשפטית והמינהלית המעורפלת בסוגיית המבקרים העסקיים, כמו ההשלכות שעשויות להיות לבחירה במסלול זה או אחר להסדרת כניסתו של האזרח הזר לישראל ופעילותו בה, מחייבות הן את האזרח הזר והן את הגורם המזמין בישראל (אם קיים), לכלכל את צעדיהם בזירות בכל הנוגע לבחירה באחד המסלולים.

על האזרח הזר ועל הגורם המזמין לבחור את דרך הפעולה העדיפה, מתוך התחשבות בקריטריונים שצוינו לעיל, וכן בפרקטיקה של הרשויות – לדוגמה, החזקה שלפיה אזרח זר הצפוי לשהות בישראל תקופה ארוכה יחסית, שווה בה למטרות עבודה.

בפועל נוהגות חברות ישראליות רבות כאילו קיימת חזקה אשר לפיה שהייה קצרה משלושה חודשים בישראל מאפשרת להסתפק באשרת ב/2 לכניסתו ולשהייתו של האזרח הזר בישראל, "על תקן" מבקר עסקי. לעניין זה חשוב להדגיש שמשך השהייה כשלעצמו אינו קובע את סוג האשרה הנדרש, והעובדה שהפעילות בישראל צפויה להימשך פחות מ-90 ימים אינה הופכת פעילות הטעונה היתר העסקה לפעילות המותרת למבקר עסקי.

במקרים שבהם צפוי האזרח הזר לשהות בישראל תקופה קצרה, לעיתים, מעדיף המזמין הישראלי להתייחס אל האזרח הזר כאל מבקר עסקי, תוך שהוא מקבל על עצמו סיכון פלילי, אם הרשויות יגלו כי האזרח הזר עבד בישראל ללא האישורים הדרושים.

להתנהגותן זו של החברות הישראליות תורמים: אי-בהירות המצב המשפטי והמינהלי אשר למעמד המבקר העסקי ולקו המפריד בין מבקר עסקי לבין מומחה זר; שיקולי עלות-תועלת הנובעים מחולשת מערכת האכיפה, והאמונה כי משך הביקור הקצר אינו מעורר חשד; מורכבות ההליכים לקבלת האישורים הדרושים ומשכם, והצורך בזימון האזרח הזר לישראל בהתראה קצרה.

המצב בפועל

בפועל מעסיקים ישראלים פונים בבקשה לקבלת אשרת ביקור כאשר מוצאו של האזרח הזר הוא ממדינה אשר תושביה חייבים לקבל אשרת ביקור טרם הכניסה לישראל, ובמצב שבו המבקר צפוי לשהות בישראל לא יותר משלושה חודשים.

לרוב, מעסיקים ישראלים נוטים לבקש אשרת עבודה עבור האזרח הזר במקרים שבהם הוא צפוי לקבל את שכרו בישראל. אולם הפרקטיקה מלמדת כי גם במקרים אלו מעדיפים המעסיקים להסתכן ולבקש אשרת מבקר אם האזרח

הזר צפוי לשהות בישראל זמן קצר. גישה זו היא בעייתית, מחמת ההשלכות מרחיקות הלכת הצפויות במקרה שהמבקר הזר ייתפס על ידי הרשויות, וייקבע כי הוא עבד בישראל.

ההחמרה המתמדת בענישה על עבירות לפי חוק עובדים זרים והקושי להבחין פעמים רבות בין מבקר עסקי לבין מומחה זר, וכן נוהל עדכני שלפיו אפשר להסדיר בקלות ובמהירות יחסית אשרת עבודה עבור עובד זר לתקופה מצטברת של עד 90 יום בשנה קלנדרית, גורמים למעסיקים רבים בישראל ולגורמים המזמינים אזרחים זרים לישראל לגלות זהירות רבה יותר מבעבר ביחס למסלול הכניסה והשהייה הרצוי בישראל. כתוצאה מכך ניכרת כיום מגמה גוברת בחברות רב־לאומיות של בקשות היתר העסקה ואשרת עבודה עבור מומחים זרים בכל אותם מקרים שבהם קיימים מאפייני עבודה כלשהם. הסיבה העיקרית היא המאמץ של אותן חברות רב־לאומיות להימנע מלהיכנס לרשימות שחורות כלשהן.

העסקת מומחה זר לתקופה של עד 90 יום בשנה

בשנת 2015 פרסמה רשות האוכלוסין נוהל⁷ שלפיו נוסף על אשרות העבודה הניתנות על ידי רשות האוכלוסין לתקופה של שנה אחת אפשר להנפיק אשרת עבודה עבור עובד זר לפרק זמן קצר־טווח. נכון לשנת 2026 פרק הזמן המותר לפי נוהל זה לא יעלה על 90 יום בשנה.

הנוהל נועד לאזן בין הצרכים הכלכליים הבין־לאומיים בעידן הגלובלי, שבהם לפעמים נדרשת הסדרת כניסתם כדין של מומחים זרים והעסקתם לתקופות קצרות ובלוח זמנים קצר, לבין חובת הרשויות לפקח בצורה נאותה על כניסתם ועבודתם של זרים בישראל וכן גביית אגרות על פי דין.

⁷ נוהל רשות האוכלוסין וההגירה 5.3.0040 "נוהל טיפול מזורז בבקשות להעסקת מומחה זר, שהוא אזרח מדינה לגביה חל פטור מאשרת ביקור, המוזמן לישראל לפרק זמן של עד 90 יום בשנה" (אוקטובר 2024). נוהל זה זכה לכינוי Short Employment Authorization (SEA) (להלן: "נוהל 90 יום" או SEA).

בכך הכירה רשות האוכלוסין בצרכים השונים של חברות מסוימות אשר מחד גיסא מבקשות להביא לישראל מומחה זר לצורך עבודה דחופה ולפרק זמן קצר, ומאידך גיסא אינן רוצות להיכנס למסלול הנפקת אשרת עבודה לתקופה של שנה אחת. זאת כיוון שמסלול זה אורך זמן רב ואף דורש קבלת אשרת כניסה לישראל משגרירות ישראל בחו"ל, ולכן עלול לגרום לביטול הצורך במיזם הנדרש באופן מיידי.

הליך הנפקת האשרה לפי נוהל SEA אורך ימים ספורים בלבד, ובכך מתייטר, לכאורה, הצורך להביא לישראל מבקרים עסקיים כאשר לא ברור אם הם מבצעים עבודה יצרנית בישראל המצריכה אשרת עבודה חוקית. בכל מקרה גבולי, שבו לא ברור אם העובד מבצע עבודה יצרנית או לא, אפשר לפנות לאפיק SEA אשר יעניק למומחה הזר אשרת עבודה חוקית לפרק הזמן הנדרש (גם אם הוא קצר מאוד). הנוהל חל על אזרחים ממדינות אשר פטורות מאשרה בלבד.

מעסיקים הבוחרים לקבל על עצמם את הסיכון במקרים גבוליים, צריכים להביא בחשבון כי פקחי יחידת מינהל האכיפה והזרים בודקים באופן שוטף במפעלים, תערוכות בין-לאומיות, מיזמים גדולים ומקומות אחרים שבהם עשויים להימצא עובדים או מומחים זרים. הניסיון מלמד כי די בחשד קל מצד הפקחים או השוטרים אשר לחוקיות שהייתו בישראל של אזרח זר כדי להביא לעיכובו, למעצרו ולהשמתו במשמורת.

החשד נוטה להיות חמור יותר ככל שמשך השהייה של האזרח הזר בישראל ארוך יותר – אולם, כאמור, אין בכך כדי לטעון כי שהייה קצרה יכולה להסיר ספק לעבודה בישראל, שכן כאמור נוהל SEA, מעניק למעסיק הפוטנציאלי דרך חוקית להסדיר את מעמדו של העובד הזר גם בשהייה קצרה.

דוגמה

חברת התוכנה הבין-לאומית FireCurtain הזמינה את לי ז'ונג טסו, אזרח דרום קוריאה בעל תואר שני בהנדסת חומרים אשר עובד בשלוחה הדרום קוריאנית של החברה, להשתלמות בת חודש בישראל. במהלך ההשתלמות הגיעו לשלוחת החברה בישראל שוטרי יחידה האכיפה של רשות האוכלוסין אשר

הבחינו בז'ונג טסו.

השוטרים עיכבו את האזרח הדרום קוריאני וכן מנהלים בכירים בחברה לתשואול ממושך, בסיומו הגיעו למסקנה כי ז'ונג טסו אשר נכנס לארץ באשרת מבקר, ביצע עבודה בישראל. ז'ונג טסו הושם במשמורת לקראת גירוש מישראל. רק לאחר מאמצים רבים מצד חברת FireCurtain אשר הוכיחו כי טסו לא ביצע כל עבודה בישראל ולפיכך לא הפר את תנאי האשרה שלו, שוחרר ז'ונג טסו ממעצר. עם שחרורו הודיע המהנדס הדרום קוריאני למעסיקיו כי ברצונו לעזוב את ישראל בהקדם האפשרי.

דיון

נוהל קבלת היתר עבודה ל-90 יום הוא הסדר מזורז ומיוחד למומחים ממדינות הפטורות מאשרת ביקור. נוכח קיומו של נוהל זה אין צורך להמתין זמן רב לקבלת היתר עבור ביקור דחוף או קצר במיוחד. עם זאת, פעמים רבות שבהן החברה המעסיקה מבקשת "לחסוך" בעלויות הגשת הבקשה לאשרת עבודה זמנית, כאמור, או לחלופין כאשר החברה בטוחה בכך שהאזרח הזר לא יבצע כל עבודה בישראל, רצוי לבחון היטב אם הוא יכול להיחשב "מבקר" מבחינת הרשויות בישראל. לשם כך אין מנוס מביצוע בדיקה פרטנית לנסיבותיו הספציפיות של כל מקרה ומקרה.

דוגמה

פיטר אלאנדאם הוא תקליטן ויוצר הולנדי בעל שם עולמי בתחום המוזיקה האלקטרונית, המוכר בכינוי D.J. Fufu. אלאנדאם הוזמן לישראל כדי לתקלט במסיבה ענקית שמופקת על ידי מארגן המסיבות הידוע יוסי שרקאווי בפארק תמנע. לשאלת אלאנדאם אם הוא זקוק לאשרת עבודה בישראל, ענה שרקאווי כי אין בכך שום צורך והוסיף ש"יהיה בסדר".

כאזרח הולנד אשר זכאי לקבל את אשרת ב/2 (מבקר) בשדה התעופה, על אלאנדאם למלא קודם באופן מקוון את טופס ה-

ETA (ראו בהמשך) ולאחר מכן לעלות על המטוס לישראל. אלא שעם הגיעו לישראל ציפתה לאלאנדאם הפתעה לא נעימה כאשר קצין ביקורת הגבולות, חובב מסיבות בעצמו, קישר בין השם המופיע בדרכונו של אלאנדאם לכינוי המקצועי D.J. Fufu ולפרסום שראה יום קודם לכן על-אודות המסיבה בפארק תמנע.

לאחר שעוכב לחקירה ובהיעדר אשרת עבודה בישראל, סורבה כניסתו של אלאנדאם לישראל והוא הוחזר להולנד.

דיון

כתוצאה מכך, נגרמו לשרקאווי ולאנדאם נזקים כלכליים כבדים שאותם אפשר היה למנוע על ידי פעולה נכונה מבעוד מועד.

דוגמה

רג'יב סינג טיקאראם הינו אזרח הודו ומנהל הייצור הראשי במפעל הזרקת פלסטיק בבומביי שבהודו. מפעל הפלסטיק בבעלות חברת "חיפה פלסט" שהנהלתה בחיפה מעוניין להכניס לשימוש במפעליו טכנולוגיית הזרקת פלסטיק מתקדמת וחדשנית, ולשם כך מעוניין להזמין את טיקאראם להשתלמות בת חודשיים וחצי במפעל החברה בישראל. כחלק מההשתלמות צפוי טיקאראם להתנסות בהפעלת חלק מן הציוד שבפס הייצור, תוך פיקוח צמוד של עובד ישראלי.

מנהל משאבי האנוש של חיפה פלסט מעוניין למנוע מן החברה אי-נעימות אפשרית, ולכן החליט לבקש עבור טיקאראם היתר העסקה ואשרת עבודה. מנהל משאבי האנוש יודע שההליכים לקבלת האישורים הנדרשים צפויים להימשך כשלושה חודשים, דבר שיחייב את החברה לדחות את ההשתלמות ויגרור לה נזק כבד בשל דחיית השימוש בטכנולוגיה החדשה והיקרה. לכן, החליט מנהל משאבי האנוש כי עקב הנסיבות אפשר להזמין את טיקאראם לישראל כמבקר עסקי ואין צורך בהיתר ובאשרת עבודה, זאת אם ההשתלמות לא תכלול התנסות מקצועית

ברצפת הייצור.

דיון

מבחינת המבקר העסקי, הגורם השולח אותו לישראל והגורם המזמין או המארח אותו בישראל, ההחלטה על סוג האשרה הנדרשת עבור מבקר עסקי צריכה להתקבל על סמך בחינת הקריטריונים שפורטו בפרק זה, ובייחוד הקריטריון שלפיו נבחנת מטרת הביקור בישראל ואופיו. החלטה המתבססת על הקריטריונים הללו היא החלטה מושכלת אשר במרבית המקרים תחסוך תוצאות לא נעימות ומזיקות.

כפי שנוכחנו להראות, מורכבותה של המציאות הכלכלית יוצרת לעיתים קרובות מצבים גבוליים, שאותם יש לשקול לנסיבותיהם מתוך התחשבות בצרכים המעשיים של החברה העסקית. התייעצות עם אנשי מקצוע מומלצת לכל מי שמעוניין לשלוח, להזמין או לארח בישראל מבקר עסקי.

9.4 מעמדו של המבקר העסקי בישראל

אף שהמבקר העסקי בישראל אינו תייר רגיל בארץ, מעמדו המשפטי בישראל זהה למעמדו של תייר זר. האשרה המאפשרת את כניסתו של המבקר העסקי לישראל היא אשרת מבקר מסוג ב/2, המשמשת גם תיירים רגילים בישראל. בדומה לתייר הזר, גם המבקר העסקי אינו רשאי לעבוד בישראל, וכמו התייר, גם המבקר העסקי אינו מחויב להסדיר לעצמו ביטוח רפואי תקף לפני בואו לישראל. כל עוד מדובר במבקר עסקי שאינו מועסק בישראל ואינו מבצע עבודה הטעונה היתר, אין לראות בגורם המארח את מעסיקו לעניין הוראות אלה.

לרשות האוכלוסין אין כלים להבחין בין תייר רגיל לבין מבקר עסקי, ומשום כך המבקרים העסקיים המגיעים לישראל נכללים בנתוני התיירות הנכנסת, ולא בנתוני העובדים או המומחים הזרים. עובדה זו יוצרת קושי להעריך את כמות המבקרים העסקיים המגיעים לישראל מדי שנה.

כניסת מבקר עסקי בעל אזרחות זרה לישראל מצריכה דרכון תקף ואשרת כניסה וישיבה בישראל מסוג ב/2 (אשרת מבקר), המונפקת מכוח חוק הכניסה לישראל ותקנותיו תוך מתן שיקול דעת נרחב להענקתה או ביטולה, אם ראה זאת לנכון שר הפנים.⁸

אזרחי מדינות הזכאיות להיכנס לישראל ללא אשרת ביקור מראש נדרשים, ככלל, לקבל טרם הגעתם לישראל אישור נסיעה אלקטרוני (ETA-IL). לצורך כך על המבקר להגיש בקשה מקוונת הכוללת את פרטיו האישיים ופרטי מסמך הנסיעה. אישור ETA-IL שניתן מאפשר למחזיק בו להגיע לישראל ולבקש את כניסתו למדינה, אולם אין בו כשלעצמו כדי להקנות זכות כניסה, וההחלטה הסופית בעניין הכניסה לישראל נתונה לרשויות ביקורת הגבולות. האישור תקף לתקופה של עד שנתיים ממועד הנפקתו, או עד למועד פקיעת תוקפו של הדרכון שעל בסיסו הונפק, לפי המוקדם מביניהם.

אשר לאזרחי מדינות החייבות באשרת כניסה, הכלל הוא שיש לקבל את האשרה בקונסוליה הישראלית במדינת המבקר, לפני הנסיעה לישראל, באמצעות הגשת בקשה מתאימה בקונסוליה, או בלשכת רשות האוכלוסין הרלוונטית בישראל.⁹

כל אזרח זר שמעוניין להיכנס לישראל למטרת ביקור, בין שחל עליו הכלל ובין שחל עליו החריג לכלל, חייב לקבל אשרת מבקר כתנאי לכניסתו ולשהייתו בישראל. בדרך כלל, האשרה לאזרחי המדינות שנכללות ברשימת המדינות שהוחרגו תונפק בשדה התעופה בעת כניסתו לישראל.

⁸ כך לדוגמה בג"ץ 758/88 קנדל נ' שר הפנים, פ"ד מו(4) 505 (1992), וכן עע"מ 7422/07 אלכסנדרובה נ' משרד הפנים – מנהל האוכלוסין (2.7.2008).

⁹ כמצוין בסעיף ב.3 בנוהל רשות האוכלוסין וההגירה 5.4.0001 "נוהל הטיפול בזרים המבקשים להכנס ארצה ברישיון תייר ובבקשות להארכת רישיון ביקור מסוג ב2" (9.6.2020).

9.5 הגשת הבקשה – בקונסוליה או בישראל

אזרחי חלק מהמדינות נדרשים לקבל את האשרה באחת הקונסוליות הישראליות ברחבי העולם טרם כניסתם לישראל. לרוב, לאזרחים הזרים הנמנים עם קבוצה זו מונפקת בקונסוליה אשרה לתקופת ביקור של חודש אחד בלבד. כל קונסוליה מונחת מבחינה מקצועית על ידי רשות האוכלוסין ועל ידי החטיבה הקונסולרית במשרד החוץ.

לקונסול יש שיקול דעת מוגבל בעניין הנפקת אשרות. נכון לומר כי שיקול הדעת העיקרי של הקונסול הוא מניעת־שלילי, כלומר הקונסול רשאי להחליט שלא להעניק אשרה אם הוא סבור כי קיימת מניעה כלשהי לכך. מניעה כזאת עשויה לקום ביחס למבקש המעורר חשד כי הוא מגיע לישראל שלא לצורך המטרה המוצהרת על ידו – כמו עבודה או השתקעות בישראל – או שהוא עשוי לסכן את ביטחונו או את בריאותו של הציבור בישראל.

מצב נוסף שבו הקונסול עשוי לדחות את הבקשה על דעת עצמו, הוא כאשר האזרח הזר נשלח לארץ מטעם חברה זרה שאינה ידועת־שם, או שאינה נהנית מרמה גבוהה של אמינות. אמינות של חברה יכולה להתבסס, בין היתר, על ניסיון העבר עם מבקרים עסקיים מטעמה בישראל, או על המלצת הנספח הכלכלי הישראלי באותה מדינה – המכיר את החברה, את עסקיה ואת קשריה עם חברות ישראליות. במקרים אלו יקבל האזרח הזר מכתב אשר יפנה את הגורם הישראלי המזמין או המארח להגיש את הבקשה לאשרה באמצעות רשות האוכלוסין בישראל.

ראוי לציין כי חברות ישראליות רבות מגישות, בעצמן, מלכתחילה, את הבקשה בלשכת רשות האוכלוסין בישראל. על אפשרות זו נעמוד בהמשך הפרק.

אשרת מבקר המונפקת בקונסוליה הישראלית עבור אדם מסוים היא ברוב המקרים בעלת תוקף חד־פעמי בלבד – כלומר האשרה מאפשרת כניסה אחת בלבד לישראל. בנסיבות מסוימות אפשר להחליף את האשרה החד־פעמית באשרה רב־פעמית, המאפשרת מספר כניסות לא מוגבל לישראל, כל עוד האשרה בתוקף. לצורך קבלת אשרה רב־פעמית נדרש נימוק טוב, ובדרך כלל רקע של

ביקורים קודמים בישראל. במקרה כזה אפשר לפנות בבקשה להנפקת אשרת מבקר רב-פעמית לקונסוליה בחו"ל או לרשות האוכלוסין בישראל.

דוגמה

סינגא קנצ'אנאבורי, אזרח תאילנד, הוא סמנכ"ל חברה לייבוא ושיווק מזון, הנדרש להגיע מדי פעם לישראל לפרקי זמן קצרים (ימים אחדים) לרגל עסקי החברה. לאחר כמה פעמים בהן ביקש וקיבל אשרת מבקר בקונסוליה הישראלית, פנה קנצ'אנאבורי לקונסוליה הישראלית בבקשה לאשר לו אשרת מבקר רב-פעמית.

קנצ'אנאבורי נימק את הבקשה בכך כי לעיתים הוא נדרש להגיע לביקור עסקי בישראל בהתראה קצרה מאוד, ומשך ההמתנה לאשרה החד-פעמית גורם ל"צוואר בקבוק" המפריע לעסקי יבוא המזון של החברה מישראל, ובכך פוגע, למעשה, גם באינטרס כלכלי ישראלי מובהק. הוא הוסיף כי בעברו מספר רב של כניסות לישראל, כאשר הוא מעולם לא הפר את תנאי האשרות שהוענקו לו. כמו כן צירף קנצ'אנאבורי לבקשתו מסמכים מתאימים, לרבות מסמכים מגורמים ישראליים ממליצים. הבקשה הועברה לדיון ואושרה לאור נימוקיה.

כאשר מדובר בביקור למטרות עסקיות, יש מקרים שבהם יש להגיש בקשה לאשרת מבקר מסוג ב/2 בלשכה האזורית של רשות האוכלוסין בישראל. במקרה כזה על הבקשה להיות מוגשת בידי הגורם הישראלי המזמין את המבקר העסקי. בקשה לאשרה מסוג ב/2 המוגשת בקונסוליה ישראלית או ברשות האוכלוסין בישראל כרוכה בתשלום אגרת בקשה העומדת במועד כתיבת הספר על 105 ש"ח עבור כל מבקש אשרה.

תקנות הכניסה לישראל, צו הכניסה לישראל (פטור מאשרה),¹⁰ וכן הוראות משרד החוץ, קובעים רשימה של מדינות אשר אזרחיהן פטורים מהצורך בקבלת אשרה בקונסוליה הישראלית טרם כניסתם הצפויה לישראל.¹¹ אזרחי מדינות האיחוד האירופי, ארה"ב, קנדה, יפן, רוסיה, אוקראינה וכמה מדינות נוספות יכולים לקבל אשרה מסוג ב/2 בנמל התעופה בעת הכניסה לישראל, לאחר מילוי מקוון של טופס ה- ETA טרם עלייתם למטוס וקבלת אישור מתאים. בדרך כלל האשרה ניתנת לאזרחי המדינות הללו לתקופה של שלושה חודשים, ובמקרה הצורך אפשר להאריכה בלשכות רשות האוכלוסין וההגירה בישראל.

ההליכים לקבלת אשרה מסוג ב/2 קלים ומהירים יחסית להליכים לקבלת אשרה מסוג ב/1. אשרה מסוג ב/1 מונפקת לאחר הליך מורכב הכולל הגשת בקשה מפורטת, עמידה בתנאים שונים ולא פשוטים וקבלת היתר העסקה. בדרך כלל, הליך זה אורך כחודשיים-שלושה מעת הגשת הבקשה. לעומת זאת ההליך להנפקת אשרת מבקר לאזרחי המדינות הפטורות מסתכם במתן האשרה למבקר העסקי עם הגעתו לנמל הכניסה לישראל.

במקרים שבהם יש צורך בקבלת האשרה טרם הכניסה לישראל, מדובר בהליך האורך בממוצע עד כשלושה שבועות.

בשנים האחרונות, ובמיוחד לאחר פרסום דין וחשבון כוח המשימה הלאומי להגדלת מספר התיירים הנכנסים לישראל,¹² נעשה מאמץ להגדיל את מספר המדינות הפטורות מהצורך בקבלת אשרה טרם הכניסה לישראל, ולאפשר את הגשת הבקשה לאשרת ב/2 באמצעות האינטרנט, תוך ביטול הצורך בהגעה לקונסוליה הישראלית הקרובה. המטרה המרכזית היא להקל על תיירים את

¹⁰ צו הכניסה לישראל (פטור מאשרה) התשל"ד-1974 (להלן: "צו הכניסה לישראל").

¹¹ ראו סעיף 2(א) לחלק ב בתוספת הראשונה של תקנות הכניסה לישראל, שם מפורטות המדינות אשר אזרחיהן פטורים מהצגת אשרת כניסה לישראל, וכן בתוספת הראשונה לצו הכניסה לישראל.

¹² דין וחשבון כוח המשימה הלאומי להגדלת מספר התיירים הנכנסים לישראל (7.3.2006).

הביקור בישראל ובמיוחד על אלו המגיעים ממדינות בעלות שטח גדול ומעט קונסוליות ישראליות כמו סין, הודו, קוריאה וכדומה. אם שינויים אלו ייעשו ייצור הדבר הבדל משמעותי וחיובי.

המחסום העיקרי העומד בפני מתן הקלות ואף ביטול הצורך בקבלת אשרות מבקר, הוא החשש מפני כניסת עובדים זרים לישראל במסווה של תיירים. המניעים אשר ממריצים את מתן ההקלות הם הגברת התיירות והעסקים בין המדינות וקיום הדדיות בין המדינות.

9.6 הכניסה לישראל

אשרת כניסה לישראל לאזרחי מדינות שאינן פטורות, המוטבעת בדרכונו של המבקש על ידי הקונסוליה הישראלית באותה מדינה, פירושה היתר לעלות על המטוס לישראל או להגיע לנמל הכניסה לישראל. אשרה זו לא מבטיחה כניסה אוטומטית לישראל ולא גורעת מסמכותו הנרחבת של פקיד ביקורת הגבולות בנמל הכניסה לישראל לסרב את כניסתו של האזרח הזר לישראל, בין שהגיע מצויד באשרה מתאימה ובין שהוא אזרח של אחת המדינות הפטורות. פקיד ביקורת הגבולות רשאי גם לקצר בו־במקום את משך השהייה המותרת אשר נקבעה באשרה, או לקבוע לאזרח של מדינה פטורה משך שהייה קצר יותר משלושה חודשים, וזאת לפי שיקול דעתו.

פקיד ביקורת הגבולות יסרב את כניסתו של אזרח זר, הטוען כי הוא מגיע לישראל כמבקר עסקי, במספר מקרים אופייניים. מקרה אחד הוא כאשר האזרח הזר מעורר את החשד כי הוא מגיע לישראל כדי לעבוד בה, או למטרה אחרת אשר אינה תואמת את האשרה שברשותו. חשד כזה עשוי להתבסס על דבריו או על התנהגותו של האזרח הזר וכן על יתר נסיבות העניין.

מיקלוש נמט, אזרח הונגריה, מדינה שאזרחיה פטורים מהצורך לקבל אשרת מבקר בקונסוליה הישראלית, נחת בנמל התעופה בן-גוריון וניגש לפקיד ביקורת הגבולות כדי לקבל אשרת ב/2.

דוגמה

פקיד ביקורת הגבולות שאל את נמט למטרת ביקורו בישראל, ונמט ענה כי הגיע לישראל למשך שבוע לשם פגישות עסקיות עם יצרן ישראלי של מטהרי מים ביתיים אשר את שמו אינו זוכר. תשובותיו הבלתי מספקות עוררו את חשדו של פקיד ביקורת הגבולות כי נמט מתכוון לשהות בישראל תקופה ממושכת למטרת עבודה. תשאול נוסף של נמט חשף כי הגורם הישראלי שעזמו הוא אמור להיפגש אינו קיים כלל. כניסתו של נמט לישראל סורבה, והוא הועלה על המטוס הראשון לבודפשט.

דוגמה

ז'ואאו דה-סוזה אזרח פורטוגל, מדינה שאזרחיה פטורים מהצורך לקבל אשרת מבקר בקונסוליה הישראלית, המציג עצמו כ"סוחר נשק מורשה". דה-סוזה נחת בנמל התעופה בן-גוריון וביקש אשרת מבקר לשם השתתפות בכנס שארגנה מערכת הביטחון בנושא "העימות המוגבל", שבו יוצגו אמצעי לחימה לא-קטלניים לטיפול בהפרות סדר המוניות. פקיד ביקורת הגבולות נוכח כי דה-סוזה שהה בישראל חמישה חודשים מתוך ששת החודשים האחרונים. נתון זה גרם לפקיד לחשוד כי דה-סוזה מעוניין להיכנס לישראל למטרה שונה מהמוצהר, ואולי אף לצורך עבודה. בירור קצר עם מארגני הכנס העלה כי שמו של דה-סוזה אינו מוכר להם, ולפיכך החליט פקיד ביקורת הגבולות לסרב את כניסתו של דה-סוזה לישראל.

דוגמה

ז'ורז' דה-מורייה, אזרח צרפת, מדינה שאזרחיה פטורים מהצורך לקבל אשרת מבקר בקונסוליה הישראלית, נחת בנמל התעופה בן-גוריון וביקש אשרת מבקר. לפקיד ביקורת הגבולות, ששאל אותו כמה זמן בכוונתו לשהות בארץ ולאילו מטרה הוא מבקש להיכנס לישראל, סיפר דה-מורייה כי הוא ישהה בישראל שבוע אחד. לטענת דה-מורייה, הוא מתכנן לטייל בארץ וכן להיות בערב אחד תקליטן אורח ב"טריגו", אחד המועדונים האופנתיים בתל-אביב. הצהרה זו פירושה שדה-מורייה יעבוד בישראל (גם

אם באופן חד-פעמי). לכן פקיד ביקורת הגבולות החליט לאשר את כניסתו של הצרפתי לישראל, מתוך התחייבות שלא יעבוד כתקליטן אורח במועדון ה"טריגו".

סוג נוסף של מקרים שבהם פקידי ביקורת הגבולות נוטים לא לאשר כניסתם של מבקרים עסקיים לישראל נוגע לאזרחי מדינות מסוימות, העלולים לעורר חשד שהגעתם לישראל נעשית למטרות עבודה או השתקעות. במקרים אלו רצוי לנקוט אמצעי זהירות אשר יקטינו את אי-הנעימויות או החשדות נגד המבקרים. לדוגמה, רצוי שאזרחי מדינות המועדות לעורר חשד לא יגיעו לישראל בין השעות הלילה או בסופי שבוע, ולא דרך מעברי הגבול היבשתיים של ישראל אשר אינם מורגלים בכניסות של מבקרים עסקיים. כמו כן רצוי שהגורם הישראלי המזמין או המארח את המבקר העסקי שבא ממדינה "בעייתית" יצייד את המבקר בתוכנית ביקור מפורטת, ובמכתב הזמנה הכולל שמות של אנשי קשר שאליהם יוכלו אנשי ביקורת הגבולות ורשות האוכלוסין להתקשר במידת הצורך.

דוגמה

אנג'ליקה רמילו, אזרחית הפיליפינים, משמשת סמנכ"ל חברה לייבוא ציוד מיגון לרכב, למבנים ולמיגון אישי לפיליפינים. רמילו הוזמנה לישראל בידי חברה ישראלית ידועה המציגה ציוד מיגון מתוצרתה בכנס על "העומת המוגבל" אשר מארגנת מערכת הביטחון בישראל, והיא הייתה אמורה להגיע לישראל לאחר ביקור קצר בעמאן ובאירביד שבירדן. אף שאזרחי הפיליפינים אינם נדרשים לקבל אשרת מבקר בקונסוליה הישראלית במנילה, מבחינת פקידי ביקורת הגבולות בישראל נתפסים אזרחי מדינה זו כבעלי נטייה לחרוג מתנאי האשרה. כדי למנוע חשש שפקיד ביקורת הגבולות יחשוד ברמילו ויסרב את כניסתה לישראל, פנה המזמין לרשות האוכלוסין טרם הכניסה לישראל וביקש אישור לכניסתה הצפויה של גב' רמילו. אישור הביקור הועבר לנמל התעופה בן-גוריון לפני כניסתה הצפויה. גב' רמילו התבקשה להגיע לנמל התעופה בן-גוריון בטיסה מעמאן, אף כי אירביד קרובה מאוד למעבר הגבול

היבשתי של ישראל, וכל זאת כדי למנוע עיכובים מיותרים במהלך כניסתה לישראל על אף הסדרת כניסתה מבעוד מועד. כמו כן צייד המזמין הישראלי את רמילו במכתב הכולל את תוכנית הביקור שלה בישראל ופירט את שם מנכ"ל החברה ומספר הטלפון הנייד שלו, כאיש קשר המטפל אישית באירוח של רמילו בישראל. צעדי הזהירות הללו סייעו לכניסתה ה"חלקה" (והלגיטימית) של רמילו לתחומי המדינה.

דיון

במקרים שבהם מתעורר חשש קל שביקורו של האזרח הזר בישראל אינו עסקי טהור, עשוי פקיד ביקורת הגבולות לקצר את משך השהייה הנקוב באשרה אשר הונפקה בקונסוליה, ולבקש מהאזרח הזר להסדיר את מעמדו בלשכת רשות האוכלוסין בישראל תוך כדי הביקור.

דוגמה

ג'אהאגוואט טנסנינג, אזרח נפאל, הגיע לישראל מצויד באשרת מבקר מסוג ב/2 למשך חודש אשר הונפקה לו בשגרירות ישראל בקטמנדו. טנסנינג סיפר לפקיד ביקורת הגבולות כי הוא איש עסקים המגיע לתערוכת "אגרו־טכנו 2026" ולפגישות עסקיות עם יצרני ציוד השקיה וציוד חקלאי אחר בישראל. לאחר בדיקה שערכה ביקורת הגבולות עם כמה מהגורמים שציין טנסנינג, התרשם פקיד ביקורת הגבולות שטנסנינג הוא אכן איש עסקים, אך עקב כך שטנסנינג הגיע לישראל ממדינה השולחת עובדים זרים רבים לישראל, החליט הפקיד לקצר את משך השהייה המותר לטנסנינג בישראל לשבוע בלבד (משך הכנס), במהלכו יוכל לפנות לרשות האוכלוסין באופן אישי ולבקש את הארכת האשרה.

נוסף על המקרים שצוינו לעיל רשאי פקיד ביקורת הגבולות לסרב את כניסתו של אזרח זר לישראל אם הוא מתרשם או חושד שהאיש עלול להוות גורם סיכון ביטחוני, פלילי או בריאותי לתושבי ישראל. ההחלטה כאמור תיעשה בהתייעצות עם נציגי מערכת הביטחון בנמל התעופה.

9.7 הארכת אשרת מבקר

לעיתים נוצר צורך בהארכת אשרת המבקר שהונפקה למבקר העסקי עם כניסתו לישראל. בהתחשב בכך שמשך השהייה של מבקר עסקי אופייני בישראל קצר יחסית, הצורך בהארכת אשרת מבקר מתעורר, בדרך כלל, במקרים של אזרחי המדינות שנדרשים לקבלת אשרה טרם כניסתם לישראל והאשרה שלהם תקפה למשך חודש אחד בלבד.

הארכה כזאת על פי חוק¹³ יכולה להתבקש כאשר הצורך העסקי מחייב הישארות בישראל מעבר למתוכנן (כגון פגישות עסקיות שבהן נקבע להמשיך ולהיפגש לעיתים תכופות בטווחי זמן קרובים). הארכת אשרת מבקר מתבצעת בלשכת רשות האוכלוסין כאשר, לרוב, תקופת השהייה הכוללת – דהיינו תקופת האשרה המקורית בצירוף כל ההארכות – לא תעלה על חצי שנה. הארכה מעבר לחצי שנה כפופה לאישור מטה לשכת רשות האוכלוסין בירושלים, בהתאם לשיקול דעתם.

הניסיון מלמד כי כל בקשה להארכת אשרה מעבר לזמן הנקוב בה מעוררת את החשד כי המבקש עובד, או מעוניין לעבוד, בישראל. חשד זה מבוסס על השכל הישר ועל ניסיון החיים, ופקידי רשות האוכלוסין בוחנים בכל מקרה ומקרה את מכלול נסיבות העניין, כמקשה אחת. נסיבות אלה דומות לנסיבות העשויות לגרום לפקיד ביקורת הגבולות לסרב את כניסתו של אזרח זר לישראל מלכתחילה, או לקצר את משך השהייה הנקוב באשרה שהונפקה לו בקונסוליה או בלשכת רשות האוכלוסין. כמו כן, מוענק משקל להיותו של הגורם המזמין או המארח בישראל תאגיד ידוע-שם או כזה הנהנה מרמה גבוהה של אמינות.

החשד שלפיו אזרח זר המבקש את הארכת אשרת המבקר שברשותו עובד או מעוניין לעבוד בישראל, מגיע כמעט לדרגת חזקה, שהנטל לסתור אותה מוטל על המבקש, אם כי מדובר כמובן בחזקה מעשית ולא בחזקה משפטית של ממש. הניסיון מלמד כי נטל זה אינו קל. הבקשה להארכת האשרה צריכה להיות מוגשת

¹³ סעיף 3(2) לחוק הכניסה לישראל.

בכתב, מנומקת היטב ומעוגנת במסמכים. על המבקש לספק כל אישור המעיד על יסוד הארעיות של שהייתו בישראל ועל כך שהוא אינו שוהה בארץ למטרת עבודה וכי אין בכוונתו להשתקע בישראל.

אישורים כאמור עשויים לכלול, בין היתר, התחייבות של הגורם המזמין או המארח אשר לפיה האזרח הזר אינו שוהה בישראל למטרות עבודה, וכן כי הארכת האשרה נחוצה לפעילות הגורם המזמין – כאשר לעניין זה חשיבות למהימנותו של הגורם המזמין. לעיתים דורשת רשות האוכלוסין מאת הגורם המזמין הפקדת ערבות בנקאית להבטחת יציאתו של המבקר העסקי את הארץ בתום תקופת האשרה.

גורם המבקש את הארכת אשרת מבקר מסוג ב/2 יכול להידרש להתייצב באופן אישי בלשכת רשות האוכלוסין, והוא צפוי לריאיון אישי על ידי פקידי הרשות. הריאיון נועד לאמת או לשלול את נימוקי הבקשה ולאפשר לפקיד המראיין להתרשם מכנותו של המבקש והגוף המארח באופן בלתי אמצעי. סתירת החשד או החזקה שלפיה המבקש עובד או מעוניין לעבוד בישראל היא, כמובן, לא עניין מדעי, ותלויה במידה רבה בשיקול הדעת המקצועי של הפקיד המטפל בבקשה ובהתרשמותו ממכלול נסיבות העניין ומהמבקש באופן אישי. כאמור, הכנה טובה יכולה לסייע למבקש ההארכה לנמק את בקשתו באופן הטוב והמשכנע ביותר מבחינתו.

באופן טבעי, למבקר עסקי המגיע ממדינה שאזרחיה נדרשים לקבל אשרת כניסה בקונסוליה הישראלית ("מדינה לא פטורה") יהיה קשה יותר לשכנע את פקיד רשות האוכלוסין כי בקשתו להארכת אשרת המבקר כנה, והוא אינו עובד ו/או מתכוון לעבוד בישראל.

מצב זה נובע מאותן סיבות אשר בעטיין נדרשים אזרחי אותה מדינה לקבל את האשרה טרם הגעתם לישראל, ובעיקר עקב החשש כי אזרחי מדינות מסוימות, בייחוד העניות שבהן, "מועדים" יותר לעבודה בישראל מאזרחי מדינות אחרות – בדרך כלל מדינות מערביות.

אם המבקר העסקי מאמין כי ביקורו בישראל יצריך זמן רב יותר מהחודש המוקצב בדרך כלל לאשרת מבקר לאזרחי מדינות לא פטורות, מומלץ כי יבקש

כבר בקונסוליה בחו"ל אשרה לשלושה חודשים. הסיבה לכך היא שגם אם בקשה מנומקת כזאת תידחה והאשרה תינתן לחודש בלבד, יהיה למבקר העסקי הסבר הגיוני לבקשת ההארכה. להסבר זה עשויה להיות חשיבות משמעותית כחלק ממכלול הנסיבות שיאפשר את הארכת האשרה.

ככלל מומליץ לשמור עותק מבקשת האשרה המקורית אשר הוגשה בקונסוליה, ואשר תתמוך בבקשה להארכת האשרה אשר תוגש בישראל במידת הצורך.

רשימת מקורות

חקיקה

— חוק הכניסה לישראל, התשי"ב–1952.

— חוק עובדים זרים, התשנ"א–1991.

חקיקת משנה

— צו הכניסה לישראל (פטור מאשרה) התשל"ד–1974.

— תקנות הכניסה לישראל, התשל"ד–1974, תקנה 5(ב), סעיף 2 לחלק ב בתוספת הראשונה.

פסקי דין של בית המשפט העליון

— בג"ץ 758/88 קנדל נ' שר הפנים, פ"ד מו(4) 505 (1992).

— עע"מ 3919/14 ברנט נ' רשות האוכלוסין וההגירה (18.6.2015).

— עע"מ 7422/07 אלכסנדרובה נ' משרד הפנים – מנהל האוכלוסין (2.7.2008).

דוחות

— דין וחשבון כוח המשימה הלאומי להגדלת מספר התיירים הנכנסים לישראל (7.3.2006).

נהלים

- נוהל רשות האוכלוסין וההגירה 5.3.0009 "נוהל הטיפול בבקשות למתן אשרת כניסה ורשיון ישיבה למבקר עסקי מסין" (21.12.2016).
- נוהל רשות האוכלוסין וההגירה 5.3.0040 "נוהל טיפול מזורז בבקשות להעסקת מומחה זר, שהוא אזרח מדינה לגביה חל פטור מאשרת ביקור, המוזמן לישראל לפרק זמן של עד 90 יום בשנה" (אוקטובר 2024).
- נוהל רשות האוכלוסין וההגירה 5.4.0001 "נוהל הטיפול בזרים המבקשים להכנס ארצה ברישיון תייר ובבקשה להארכת רישיון ביקור מסוג ב2" (9.6.2020).

